

TÜRKDİLLİ ÖLKƏLƏRİN PARLAMENT ASSAMBLEYASININ BEYNƏLXALQ MÜŞAHİDƏÇİLƏR MİSSİYASI

Prezident Seçkiləri, Özbəkistan Respublikası
24 oktyabr 2021-ci il

RƏY

Özbəkistan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının dəvəti ilə Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının (TÜRKPA) Beynəlxalq Müşahidəçilər Missiyası (*bundan sonra Missiya*) 24 oktyabr 2021-ci il tarixində Özbəkistan Respublikasında keçirilən prezident seçkilərinin qısamüddətli müşahidəsini həyata keçirmişdir. Missiyasının tərkibinə üzv ölkələr olan Azərbaycan Respublikası, Qazaxıstan Respublikası, Qırğız Respublikası, Türkiyə Respublikasının millət vəkilləri, və həmçinin TÜRKPA Katibliyinin diplomatik heyətinin nümayəndələri daxil olmuşdur.

Özbəkistan Respublikasında prezident seçkiləri ilk növbədə Konstitusiya və Seçki Məcəlləsi ilə tənzimlənir (hər ikisi sonuncu dəfə 2021-ci ildə dəyişdirilmişdir). Tənzimləyici çərçivəyə Siyasi Partiyalar haqqında Qanun (son dəyişiklik 2019-cu ildə edilmişdir), Siyasi Partiyaların Maliyyələşdirilməsi haqqında Qanun, Cinayət Məcəlləsi və İnzibati Məsuliyyət Məcəlləsi (hər üçü sonuncu dəfə 2021-ci ildə dəyişdirilmişdir), prezidentin fərman və qərarları, həmçinin MSK-nın qaydaları daxildir. Özbəkistan demokratik seçkilərin keçirilməsi ilə bağlı əsas beynəlxalq və regional sənədlərin tərəfdaşdır.

Seçkilər Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK), 14 Dairə Seçki Komissiyası (DSK) və 10761 Məntəqə Seçki Komissiyası (MnSK) tərəfindən idarə olunur. Ölkə xaricində səsvermə Özbəkistanın diplomatik nümayəndəliklərində yaradılmış 54 seçki məntəqəsində aparılmışdır.

Davam edən COVID-19 pandemiyası şəraitində seçki günü üçün tibb işçilərinin məntəqə seçki komissiyalarına təyin edilməsi, sosial məsafə, temperaturun yoxlanılması və seçki məntəqələrində maska taxmaq kimi zəruri ehtiyat və qoruyucu tədbirlər hazırlanmışdır. MSK "Özbəkistan Respublikasında prezident seçkiləri zamanı COVID-19-un yayılmasının qarşısının alınmasına dair təlimatların təsdiq edilməsi haqqında" Qərar çıxarmışdır.

Qanunvericilik yalnız qeydiyyatdan keçmiş siyasi partiyalar tərəfindən namizədliyi irəli sürmək imkanı verir. Namizəd seçicilərin ümumi sayının ən azı 1% -nin imzası ilə dəstəklənməlidir. MSK siyasi partiyalardan prezident seçkilərində iştirak etmək üçün biri qadın olmaqla beş namizədi qeydə almışdır. Seçki qanunvericiliyinə görə, birinci turda heç bir namizəd səsərin yarısından çoxunu toplamadığı təqdirdə, səsvermə günündən bir ay ərzində ən çox səs toplayan iki namizəd arasında ikinci tur keçirilir.

Seçki kampaniyası sentyabrın 20-də başlamış və oktyabrın 22-də başa çatmışdır. Qanunvericilik söz azadlığına və məlumat əldə etmək hüququna zəmanət verir, medianın bütün namizədlər üçün bərabər şərait yaratmasını tələb edir. Müsabiqə iştirakçıları ictimai və özəl mediada əlavə efir vaxtı və yer ala bilərlər. Müsabiqə iştirakçıları geniş bir auditoriyaya çatmaq imkanı verən sosial media da daxil olmaqla fərqli kampaniya vasitələrindən istifadə etdilər.

Missiya müşahidə proqramı çərçivəsində Özbəkistan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri cənab Zayniddin Nizamxodjayev, Özbəkistan Respublikası Ali Məclisi Senatı Sədrinin birinci müavini cənab Sodik Safoyev və Özbəkistan Respublikası Ali Məclisinin Qanunvericilik Palatasının beynəlxalq məsələlər və parlamentlərarası əlaqələr üzrə Komitə sədri xanım Dilorom Fayziyeva ilə görüşlər keçirmişdir. Bu görüşlər zamanı Missiya üzvlərinə prezident seçkilərinə hazırlıqla bağlı ətraflı məlumat verildi.

Missiya siyasi partiyaların rəsmiləri ilə də görüşlər keçirmişdir. Siyasi partiyaların nümayəndələri müşahidəçilərə seçki platformaları, seçkiqabağı dövrdə təbliğat işləri və prezident seçkilərindən gözləntiləri barədə məlumat vermişlər.

Səsvermə günü TÜRKPƏ müşahidəçiləri, seçki məntəqələrinin açılışından başlayaraq səsərin sayılmasına qədər bütün mərhələlərdə səsvermə prosesini müşahidə edərək paytaxt Daşkənd və Səmərqənd şəhərlərində bir sıra seçki məntəqələrində oldular. Missiya yerində səsvermənin gedişatını izləmiş, seçicilərlə, məntəqə rəsmiləri və yerli müşahidəçilərlə söhbət etmişlər.

Seçki günündə məntəqələr səhər saat 08:00-dan etibarən axşam saat 20:00-a qədər açıq olmuşdur. Səsvermə ümumilikdə sakit bir mühitdə keçmiş və Özbəkistan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının ilkin məlumatına əsasən səsvermədə 80,8% seçici iştirak etmişdir.

Seçki, 2017-2021-ci illər üçün Özbəkistan Respublikasının inkişafının beş prioritet istiqaməti üzrə Fəaliyyət Strategiyasının həyata keçirilməsi fonunda keçirilmişdir. Missiya, son dövrdə Özbəkistanda seçkilərlə bağlı qanunvericilik bazasının əhəmiyyətli inkişafını vurğulayır. Son dəyişikliklər kampaniyanın maliyyələşdirilməsi, dövlət resurslarından sui-istifadə edilməsinin qadağan edilməsi, seçki mübahisələrinin həlli və digər texniki aspektlərlə bağlı olmuşdur. Missiya, son qanunvericilik dəyişikliklərini Özbəkistanda seçki prosesinin demokratik standartlarının gücləndirilməsi hesab edir.

Missiya yüksək texnologiyaların seçki prosesinə tətbiqini müsbət qiymətləndirir. Bu kontekstdə, Missiya, digərləri arasında, Vahid Elektron Seçici Siyahısının hazırlanması və tətbiqini, seçki məntəqələrində video müşahidə kameralarının quraşdırılmasını, MSK-nın internet saytında interaktiv xidmətləri və seçki prosesinin təkmilləşdirilməsinə kömək edən xüsusi veb saytı Sailov-2021-i qeyd edir. MSK-nın məlumatına görə, 21,2 milyondan çox seçici Vahid Elektron Seçici Siyahısına daxil edilmişdir.

Missiya prezident seçkilərinin sakit şəraitdə keçdiyini vurğulayır. Seçki idarəetmə orqanları seçkilərin keçirilməsi üçün yaxşı təchiz olunmuş və peşəkar şəkildə hazırlanmışdır. Bu çərçivədə Missiya MSK-nın seçicilərə prezident seçkiləri ilə bağlı hərtərəfli və ətraflı məlumat verməsi və aşağı səviyyəli seçki komissiyaları üçün təlimlərin keçirilməsini yüksək qiymətləndirir.

Missiya, seçki idarəetmə orqanları tərəfindən əlillərə maneəsiz giriş təmin edilməsini yüksək qiymətləndirir və bu arada seçki məntəqələrinin əksəriyyəti hərəkət məhdudiyəti olan seçicilər üçün əlçatan idi. Missiya, seçki günü COVID-19-un qarşısının alınması tədbirləri ilə əlaqədar seçki idarəetmə orqanlarının mükəmməl işini yüksək qiymətləndirir.

Qanunvericilik, seçki prosesinin bütün mərhələlərində siyasi partiyalar, vətəndaşların özünüidarəetmə orqanları və beynəlxalq müşahidəçilər tərəfindən müşahidə edilməsini təmin edir. Bu baxımdan, Missiya Özbəkistanda prezident seçkilərinin beynəlxalq müşahidəsi üçün təmin edilən hüquqi və maddi-texniki şəraiti yüksək qiymətləndirir. Missiya öz fəaliyyətində TÜRKPANın Seçki Müşahidəsi haqqında Əsasnaməsi və müvafiq beynəlxalq sənədlərə uyğun olaraq obyektivlik, ədalətlik, şəffaflıq və qərəzsizlik prinsiplərinə riayət etmişdir.

Missiya, 24 oktyabr 2021-ci ildə Özbəkistan Respublikasında keçirilən prezident seçkilərinin Özbəkistanın milli qanunvericiliyinə və beynəlxalq seçki standartlarına uyğun keçirildiyi qənaətidədir.